

Марија С. Копривица-Лелићанин
Италијански институт за културу, Београд
Филолошки факултет, Београд

ПРИМЕНА ПОСТУПКА НОРМАНА ФЕРКЛОУА НА ОПИС БЕРЛУСКОНИЈЕВОГ ГОВОРА *DISCESA IN CAMPO*

Поступак критичке анализе дискурса Нормана Ферклоуа обухвата опис текста (енг. *description*), тумачење (енг. *interpretation*) и објашњење (енг. *explanation*). Ферклоуов аналитички оквир за опис текста садржи кључна питања за откривање искуствених, односних и изражајних вредности лексике, граматике и текстуалне структуре. Циљ рада је примена Ферклоуовог модела на опис текста Берлусконијевог говора *Discesa in campo*. Највећа потешкоћа је управо у подели наведених вредности и могућој субјективности, те смо полазни инструмент допунили упоредном анализом вредности помоћу Венових дијаграма и тако омогућили прегледну поделу и преклапање искуствених, односних и изражајних вредности. Поред тога, у оригинални Ферклоуов модел укључили смо и одлике (италијанске) темпоралности. Ферклоуов поступак се показао као темељан водич за анализу текста, али за потпунију критичку анализу дискурса неопходно је детаљно критичко тумачење и објашњење италијанских историјских, друштвених и политичких прилика.

Кључне речи: опис текста, критичка анализа дискурса, Берлускони, Ферклоу

1. Увод

Критичка анализа дискурса (КАД) истражује како се друштвена моћ, доминација и неједнакост осликавају у тексту и разговору у друштвеном и политичком контексту. Примењује се у анализи неједнакости полова, дискурса медија, политике, етноцентризма, антисемитизма, национализма и расизма, као и доминације у професионалном и институцијском окружењу (Teun van Dijk 2001: 352–371).

Норман Ферклоу (Fairclough 2001: 116–139) предлаже методолошки оквир за КАД која обухвата: лингвистички опис текста

(енг. *description*), тумачење (енг. *interpretation*) и објашњење (енг. *explanation*) дискурса у социјалном окружењу. Опис текста (први корак у КАД) разлаже у десет најважнијих питања у којима испитује искуствене (енг. *experiential*), односне (енг. *relational*) и експресивне вредности (енг. *expressive*) лексике, граматичких односа и текстуалне структуре. Искуствена вредност указује на ауторова знања, садржаје и веровања, односна упућује на друштвене везе, а изражајна вредност у најширем смислу означава ауторов суд реалности на коју се односи откривајући социјални идентитет и субјективне вредности. Ферклоу додаје још и конекторску вредност (енг. *connective value*), која служи за повезивање делова текста у целину. Сваки језички облик може да поседује више наведених вредности.

У овом раду намера нам је да применимо схему Нормана Ферклоуа на лингвистички опис Берлусконијевог говора *Discesa in campo*¹.

2. Опис Берлусконијевог говора према постојућу Нормана Ферклоуа

2.1. Лексика

2.1.1. Искуствена вредност

Које искуствене вредности имају речи?

Берлускони почиње свој говор речима са снажном искуственом вредношћу, на којима заснива своја знања и уверења: *radici, speranze, orizzonti, mestiere di imprenditore*, затим у трећем пасусу наилазимо на *ruolo di editore e di imprenditore, esperienza, impegno*. Свим овим именица, претходи присвојни придев „мој” (*mie, miei, mio, mia*) и који се, само у првом и трећем пасусу, понавља чак осам пута (8% од укупног броја речи у ова два пасуса). Речима које указују на искуство Берлускони као да настоји да обезбеди кредибилитет, а учесталом употребом присвојног придева „мој” доказује ангажованост, патриотизам и блискост (с домовином, грађанима).

Да ли постоје речи које су идеолошки обојене? Да ли постоји понављање речи (rewording ili overwording)? Да ли постоји синонимија, хипонимија и антонимија у вези са идеолошким значењем речи?

1 *Scendere in campo* на италијанском значи изаћи на мегдан (Клајн 1996: 114). *Discesa in campo* поред тога што значи излазак на мегдан или силазак на бојно поље, уједно је и назив првог Берлусконијевог говора, а означава и политички моментум укључивања Силвија Берлусконија у политику Републике Италије.

У тексту издвајамо две различите идеологије: нову и стару. Ново и модерно доноси Берлускони (својим искуством, знањем, а касније помоћу верних и искрених савеза демократских сила, као и грађана Италије који су му указали поверење), а старим и превазиђеним представља дотадашњу комунистичку власт. Недвосмислени антоними су: *nuovo, moderno ≠ vecchio, superato; Paese pulito, libero ≠ Paese impreparato ed insicuro; libertà, tolleranza, solidarietà, mercato libero, amore per il lavoro ≠ paura, invidia, odio, baruffe*, итд.

2.1.2. Односна вредност

Уиошреба маркираних формалних или неформалних речи?

Берлускони се изражава лексиком разумљивом обичним грађанима Италије.

Од речи које не припадају разговорном стилу издвојили бисмо разлику између *liberale* и *liberista* (политичко-економски језик), *retaggio* (књижевноуметнички стил), *apporto* (термин из правно-економског регистра, овде употребљен уместо *contributo*), *cartello* (језик економске струке) и сл.

2.1.3. Изражајна вредност

Берлускони постиже антагонизам и између наизглед реалних појава неоптерећених судом говорника. Синтагме *dovere civile* (грађанска дужност) и *debito pubblico* (јавни дуг) познате су широј јавности и окамениле су се у политичко-привредном животу. У тексту су ове две синтагме смештене у два различита пасуса (четврти и пети), чиме се додатно појачава њихова манипулативна изражајна вредност. Наиме, (десничарској) грађанској дужности супротставља (левичарски) јавни дуг. Издвојили смо овај пример јер у себи садржи и снажну етимолошку везу и фонетски доживљај. На италијанском *dovere* (*dovere civile*) употребљено је овде као именица у значењу дужности, обавезе, а глагол *dovere* значи требати, морати, али и дуговати (Клајн 1997: 250). У етимолошкој вези са овим последњим значењем је именица *debito* и значи дуг, дуговање, дужност (Клајн 1997: 210).

Супротстављањем реалија Берлускони изражава суд и гради лични идентитет на наизглед непристрасан и реалан начин.

2.1.4. Упоредни преглед искуствених, односних и изражајних вредности лексике

Помоћу Венових дијаграма (в. слику 1) приказали смо преклапање скупова искуствене, односне и изражајне вредности. Ориги-

налну поделу Нормана Ферклоуа сузили смо додатним питањима: искуствена вредност одговара на питање КО, односна вредност упућује КОМЕ је текст намењен и какав се успоставља однос са бирачима, а изражајна вредност нам открива КАКО и којим изражајним средствима се аутор служи.

Значајан број присутних језичких средстава преклапа се у својим вредностима. Запажамо да Берлускони, кад говори о непријатељима, комунистима и левици, употребљава највише изражајна средства која садрже лични суд или, боље речено, осуду (нпр. нелиберална, несигурна земља, незреле силе и незаконит систем финансирања партија и многе друге). Представљајући своју опцију, користи највише искуствена и односна, такорећи “реална”, средства, лишена личног суда.

Берлускони, као своје, нуди опште вредности (као што су слобода, развој, просперитет, толеранција, љубав према послу, породица, профит и многе друге). Сматрамо да на овај начин покушава да дискредитује своје политичке противнике, док истовремено своју опцију представља као опште добро и благостање.

2.1.5. Метафоре

Издвојили бисмо метафору бојног поља, метафору трга и метафору чуда.

Свој улазак у политику Берлускони означава као силазак на мегдан, где га очекује борба са криминалом, корупцијом, дрогом и осталим наследством комунистичког режима, мора бити чврст и одлучан, рачунајући на искрен и одан савез свих либералних и демократских сила. Његови непријатељи, потонули под теретом јавног дуга, колико год да су рециклирани или прелакирани, само су сирочад старог и превазиђеног комунизма и претвориће земљу у трг пун вике и дреке, грдњи, осуда, свађа, мржње... Уместо тога, Берлускони нуди остварење сна, просперитет, ведру будућност, развој, ефикасност и позива грађане да заједно изграде ново италијанско чудо.

2.2. Грамајшика

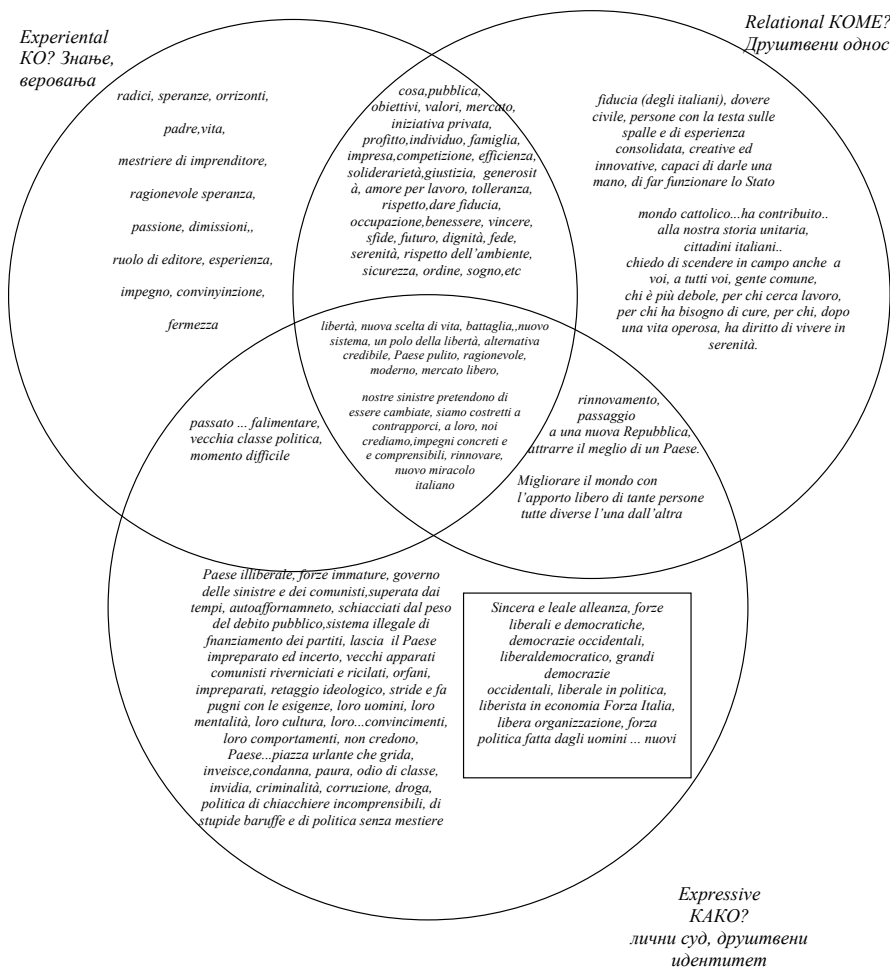
2.2.1. Искуствена вредност

Која врста процеса и учесника доминира? Да ли је јасан вршилац радње?

У Берлусконијевом говору готово линеарно можемо пратити смењивање учесника и процеса. У прва четири пасуса апсолутно

слика 1.

Искусвена, односна и изражајна средства у Берлусконијевог говору

доминира говор у првом лицу ЈА / Берлускони, у петом пасусу вршилац радње су ОНИ / стара италијанска класа, у шестом и седмом се говори уопштено о друштву и грађанима (Италија, грађани, друштво), у осмом и деветом Берлускони опет говори о противницима, дакле ОНИ / стари комунистички апарати, којима смо (десети пасус) МИ / приморани да се супротставимо. Једанаести пасус обједињује Берлусконијево ЈА и ВИ / грађани, те се логично слива у дванаестом и тринаестом пасусу у МИ (ЈА + ВИ). Веома је занимљив четрнаести пасус у којем Берлускони опет доминира. Међутим, како би направио оправдан прелаз на ЈА / Берлускони, вршилац радње прве реченице са истовремено и конекторском

вредношћу је ИТАЛИЈА (*La storia di Italia è ad una svolta*). У петнаестом пасусу видимо градацију ЈА / Берлускони и МИ (ЈА + ВИ / грађани) са кулминацијом ИТАЛИЈА (*Vi dico (JA) che possiamo (МИ) , vi dico (JA) che dobbiamo costruire insieme per noi e per i nostri figli (МИ) , un nuovo miracolo italiano (ИТАЛИЈА)*)

Да ли се користи номинализација?

Номинализацијом се постиже концизност у излагању, богатство концепата, као и компактна и сажета синтакса (Scarpa 2001: 31). Поствареним појмовима се лакше ментално манипулише него процесима: они се лакше уочавају, упоређују, логички повезују (Кликовац 2008: 51). Номинализација предиката карактеристична је за административни језик и у италијанском (Scarpa 2001: 71) и у српском (Кликовац 2008: 51), али и за више интелектуализовани функционални стил, као што су језик политике, права и науке (Радвановић 1990: 45).

У Берлусконијевом говору примећујемо следеће номинализације предиката: *fare a pugni – combattere; pugnare* (архаично); *dare sostegno – sostenere; ha voglia di fare – vuole fare; dare fiducia a qualcuno – fidarsi di qualcuno, confidare; ho ... speranza – spero; ... che portino più .. rispetto all'ambiente – che rispetti l'ambiente...* Не бисмо желели да на основу свега неколико примера номинализације аутоматски закључимо и „менталну манипулацију“ у говору Берлусконија. Претпостављамо да има основа за такав закључак, али да дубље тумачење номинализације у језику Берлусконија захтева и детаљнију анализу на обимнијем корпусу.

Да ли су реченице активне или пасивне?

Берлускони најчешће употребљава пасивне конструкције кад говори о својим политичким противницима: *La vecchia classe politica italiana è stata travolta dai fatti e superata dai tempi. L'autoaffondamento dei vecchi governanti, schiacciati dal peso del debito pubblico e dal sistema di finanziamento illegale dei partiti, lascia il Paese impreparato e incerto nel momento difficile del rinnovamento e del passaggio a una nuova Repubblica*. Претпостављамо да разлоге треба тражити у намери да се појача њихова политичка тромост и неспремност.

Истакли бисмо и реченице *Per questo siamo costretti a contrapporci a loro*, као и *La vita mi ha insegnato...* Берлускони наизглед себе ставља у пасивну улогу. Наиме, није да он жели борбу, него је присиљен да се супростави дотадашњој политици. Односно, уместо да каже шта је сам (својом вољом) научио у животу, као вршиоца радње бира живот (као нека виша сила), који га је научио свему. Тако опет постиже наизглед оправданост и нужност политичке реакције.

Да ли су реченице потврдне или одричне?

Већина реченица је потврдна. Одричне реченице се, по правилу, односе на противну политичку опцију: *non voglio vivere in un Paese illiberale, governato da forze immature...; So quel che non voglio...; Quegli obiettivi e quei valori che invece non hanno mai trovato piena cittadinanza in nessuno dei Paesi governati dai vecchi apparati comunisti...; Né si vede come a questa regola elementare potrebbe fare eccezione proprio l'Italia; ... non sono soltanto impreparati al governo del Paese; Ma non è vero. Non credono nel mercato, non credono nell'iniziativa privata, non credono nel profitto, non credono nell'individuo. Non credono che il mondo possa migliorare attraverso l'apporto libero di tante persone tutte diverse l'una dall'altra. Non sono cambiati. Non credono più in niente.* Берлускони одбија да живи у нелибералној земљи, да би затим „доказао“ како циљеви и вредности старог комунистичког поретка нигде нису доживели успех (реално стање ствари) и коначно, износи њихове недостатке: они не верују у слободно тржиште, у иницијативу приватника, у профит, они не верују ни у шта. Оваквим репетитивним негацијама Берлускони настоји да дискредитује противнике. Додатну емфазу постиже градацијом потпуно супротне слике, општег добра које обећава његова политика (о чему је било речи).

2.2.2. Односна вредност

Које врсте реченица преовлађују (изјавне, ујитине, зајоведне)?

Преовлађују изјавне реченице. Директно упитне реченице у потпуности су изостављене. Берлускони не поставља питања својим грађанима, он их разуме у „тешком тренутку“ и позива их на нову опцију. Стога бисмо истакли следећу заповедну реченицу: *Ascoltateli parlare, guardate i loro telegiornali pagati dallo Stato, leggete la loro stampa.* Ова реченица смештена је у пасусу са највише негација усмерених на политику „комуниста“.

Односна модалност указује на ауторитет у тексту који се постиже употребом модалних глагола. Најфреквентији је глагол VOLERE (хтети, желети) и то употребљен у првом лицу једине и првом лицу множине. Берлускони тиме гарантује своју одлучност, а затим је поставља као одлучност свих „нас“. Глагол POTERE (моћи) употребљен је свега два пута. У првом случају указује да не види како би Италија могла да буде изузетак у којем би се успешно остварила власт левице: *Né si vede come a questa regola elementare potrebbe fare eccezione proprio l'Italia.* Левица се опет приказује слабом и онемоћалом. У другом случају има функцију градације са глаголом DOVERE (морати, требати) у закључном излагању: *Vi dico che possiamo, vi*

dico che dobbiamo costruire insieme per noi e per i nostri figli, un nuovo miracolo italiano.

Које се заменице уџошребљавају?

Нисмо забележили ниједну употребу личне заменице првог лица (*io*). Лична заменица првог лица множине (*noi*) веома је фреквентна у последњим пасусима текста и појављује се шест пута. Без обзира на одсуство личне заменице „ја“, Берлусконијево присуство је загарантовано, пре свега као вршиоца радње, и честом употребом присвојног придева *mio* (мој). Заменица *noi* може имати инклузивну и ексклузивну вредност. Инклузивна: [+аутор], [+слушалац], [+множина] има вредност множине појединаца која обухвата и говорника и слушаоце. Ексклузивна вредност: [+аутор], [-слушалац], [+множина] има вредност множине појединаца која обухвата говорника, али не и слушаоце. Претпостављамо да се тумачење заменице *noi* у овом говору Берлусконија требало односити на инклузивну функцију и постизање солидарности (Радовановић 2003: 132-143), истог идентитета и ширења исте идеологије, али се суздржавамо преурањених закључака. Ваљани закључци би тек требало да наступе у следеће две Ферклоуове фазе анализе текста, а пожељно и на већем корпусу.

2.2.3. Изражајна вредност

Изражајна модалност?

У метафори сна Берлускони се опредељује за декомпоновану варијанту глагола *POTERE*, тј. *Vi dico che è possibile realizzare insieme un grande sogno*. Овим средством постиже већу објективност у уверавању, иако говори о сну.

Италијански савезни начин (коњунктив) употребљен је на свега неколико места, најчешће граматички условљен употребом везника (нпр. *prima che, affinché*) или у релативним реченицама, кад је реч о неком жељеном својству антецедента (*un polo della libertà che sia capace di attrarre a sé il meglio di un Paese pulito*).

У тексту смо такође приметили ограничену употребу италијанског погодбеног начина (кондиционала).

2.2.4. Темпоралност

Цео говор је у садашњем или прошлом времену. Од прошлих времена аутор се определио за перфект (ит. *passato prossimo*), тј. да исприча догађаје који припадају блиској или још увек актуелној прошлости чије се психолошке или емотивне последице и даље осећају у садашњости (Модерц 2006: 305). Поред овог разлога, Берлускони

се определио за перфект, а не за прост перфект (ит. *passato remoto*), јер је данас перфекат у говору (нарочито италијанског севера) готово у потпуности потиснуо прост перфекат и свео његову употребу на писани језик и књижевност.

2.3. Конективност

Како су реченице повезане?

Текстуалну кохеренцију смо објаснили кроз смењивање вршиоца радње и тема и догађаја који их се тичу. У оквиру исте теме, Берлускони поред логичких конектора (нпр. *dunque*) користи и понављање. Тако у првом пасусу понавља *qui, mio* (у варијантама рода и броја), затим негацију *non* у деветом пасусу, *vi dico* на самом крају.

Координација / субординација?

У тексту је присутна и координација и субординација. Координација превлађује кад говори о политичким противницима (пасус 9): *Non credono nel mercato, non credono nell'iniziativa privata, non credono nel profitto, non credono nell'individuo...* У овим примерима видимо асиндетске напоредне реченице. Одсуством везника у напоредним реченицама постиже се скоро „псеудофактографски“ стил, а претпостављамо и лакше разумевање и већи ефекат код публике. Од субординације најприсутније су узрочне, односне и намерне реченице. Објашњава се логичка узрочна веза за стање у којем се Италија налази и Берлусконијева одлучност да то стање промени.

2.4. Текстуална структура²

Које су веће целине у џексџу?

Будући да је целокупан Берлусконијев говор велика вест о његовом укључивању у политику, покушали смо да у тексту издвојимо целине које би одговориле на питања КО, ШТА, ГДЕ, КАД, КАКО и ЗАШТО.

Берлускони започиње свој говор одговарајући на питање КО, представља се, изражава свој патриотизам и предузетничко „порекло“. У другом пасусу исказује ШТА (силазак у политичку арену) и делимично ЗАШТО (не жели да живи у неслободној земљи, итд.). У наставку говора (трећи пасус) враћа се на питање КО и детаљније представља свој идентитет искусног и успешног преду-

2 Ферклоуово питање број 9 односи се искључиво на интеракцију, систем реч-за-реч и механизме преузимања контроле и моћи у интеракцији, као што су прекидање, подстрекивање експлицитности, контрола теме и формулација (Fairclough 2001: 113), те ово питање на нашем примеру монолога нисмо могли обратити

зетника од којег одустаје да би се посветио борби у коју чврсто верује. Четврти пасус делимично наговештава и КАКО намерава да се бави политиком (у искреном и верном савезу са свим либералним и демократским силама...). Пети пасус посвећује одговору на питање ЗАШТО и описима непријатељске стране и последицама на Италију, да би у шестом и седмом изнео ШТА је неопходно да се уради, односно каква врста отпора у складу са новим изборним системом. У наредна два пасуса (осми и девети) Берлускони представља непријатеље (опет ЗАШТО), да би у десетом и једанаестом пасусу одговорио ШТА, односно изнео намеру како нас свих тако и његову личну, а да бисмо успели да остваримо опште добро - ШТА (тринаести пасус), неопходна је хитна реакције – КАД и ШТА (четрнаести и петнаести пасус).

3. Закључак

Модел Нормана Ферклоуа је темељан водич за опис текста, што је основа за његову даљу критичку анализу, тумачење и објашњење у социјалном контексту. Будући да омогућује детаљно обрађивање лексике, граматике и текстуалне структуре, овај поступак сматрамо адекватним за анализу, пре свега, краћих текстова, како монолога, тако и дијалога.

Тешкоће у примени Ферклоуовог модела наилазимо у прецизном разлучивању искуствених, односних и изражајних вредности. Будући да се наведене вредности могу преклапати, а у циљу постизања што веће могуће објективности, послужили смо се и анализом скупова. Наиме, помоћу Венових дијаграма прегледно се виде односи скупа, подскупа и пресека Ферклоуових предложених вредности. Приметили смо, такође, да недостаје јасно наведен проблем темпоралности (иако се може свести под процесе и питање бр. 5).

Обрађујући текстуалну структуру на крају, Ферклоу нуди редослед од појединачног ка општем. Сматрамо да би обрнут редослед, од општег ка појединачном, тј. од текстуалне структуре, па граматике и на крају лексике, омогућио логичнији след, мању редундантност и ефикаснију дескрипцију текста.

С обзиром на то да је циљ овог рада била практична провера Ферклоуовог поступка у опису текста, суздржали смо се од тумачења и објашњења политичког и социјалног контекста. Уједно, за такву потпуну критичку анализу дискурса неопходно је уврстити и друге говоре, као и представити и политичка и друштвена дешавања која су и претходила овом политичком тренутку.

Прилог 1 : Берлусконијев говор *Discesa in campo*

<<http://www.repubblica.it/2004/a/sezioni/politica/festaforza/discesa/discesa.html>> 01.03.2010

- 1 “L’Italia è il Paese che amo. Qui ho le mie radici, le mie speranze, i miei orizzonti. Qui ho imparato, da mio padre e dalla vita, il mio mestiere di imprenditore. Qui ho appreso la passione per la libertà.
- 2 Ho scelto di scendere in campo e di occuparmi della cosa pubblica perché non voglio vivere in un Paese illiberale, governato da forze immature e da uomini legati a doppio filo a un passato politicamente ed economicamente fallimentare.
- 3 Per poter compiere questa nuova scelta di vita, ho rassegnato oggi stesso le mie dimissioni da ogni carica sociale nel gruppo che ho fondato. Rinuncio dunque al mio ruolo di editore e di imprenditore per mettere la mia esperienza e tutto il mio impegno a disposizione di una battaglia in cui credo con assoluta convinzione e con la più grande fermezza.
- 4 So quel che non voglio e, insieme con i molti italiani che mi hanno dato la loro fiducia in tutti questi anni, so anche quel che voglio. E ho anche la ragionevole speranza di riuscire a realizzarlo, in sincera e leale alleanza con tutte le forze liberali e democratiche che sentono il dovere civile di offrire al Paese una alternativa credibile al governo delle sinistre e dei comunisti.
- 5 La vecchia classe politica italiana è stata travolta dai fatti e superata dai tempi. L’autoaffondamento dei vecchi governanti, schiacciati dal peso del debito pubblico e dal sistema di finanziamento illegale dei partiti, lascia il Paese impreparato e incerto nel momento difficile del rinnovamento e del passaggio a una nuova Repubblica. Mai come in questo momento l’Italia, che giustamente diffida di profeti e salvatori, ha bisogno di persone con la testa sulle spalle e di esperienza consolidata, creative ed innovative, capaci di darle una mano, di far funzionare lo Stato.
- 6 Il movimento referendario ha condotto alla scelta popolare di un nuovo sistema di elezione del Parlamento. Ma affinché il nuovo sistema funzioni, è indispensabile che al cartello delle sinistre si opponga, un polo delle libertà che sia capace di attrarre a sé il meglio di un Paese pulito, ragionevole, moderno.
- 7 Di questo polo delle libertà dovranno far parte tutte le forze che si richiamano ai principi fondamentali delle democrazie occidentali, a partire da quel mondo cattolico che ha generosamente contribuito all’ultimo cinquantennio della nostra storia unitaria. L’importante è saper proporre anche ai cittadini italiani gli stessi obiettivi e gli stessi valori che hanno fin qui consentito lo sviluppo delle libertà in tutte le grandi democrazie occidentali.
- 8 Quegli obiettivi e quei valori che invece non hanno mai trovato piena cittadinanza in nessuno dei Paesi governati dai vecchi apparati comunisti,

per quanto riverniciati e riciclati. Né si vede come a questa regola elementare potrebbe fare eccezione proprio l'Italia. Gli orfani e i nostalgici del comunismo, infatti, non sono soltanto impreparati al governo del Paese. Portano con sé anche un retaggio ideologico che strida e fa a pugni con le esigenze di una amministrazione pubblica che voglia essere liberale in politica e liberista in economia.

- 9 Le nostre sinistre pretendono di essere cambiate. Dicono di essere diventate liberaldemocratiche. Ma non è vero. I loro uomini sono sempre gli stessi, la loro mentalità, la loro cultura, i loro più profondi convincimenti, i loro comportamenti sono rimasti gli stessi. Non credono nel mercato, non credono nell'iniziativa privata, non credono nel profitto, non credono nell'individuo. Non credono che il mondo possa migliorare attraverso l'apporto libero di tante persone tutte diverse l'una dall'altra. Non sono cambiati. Ascoltateli parlare, guardate i loro telegiornali pagati dallo Stato, leggete la loro stampa. Non credono più in niente. Vorrebbero trasformare il Paese in una piazza urlante, che grida, che inveisce, che condanna.
- 10 Per questo siamo costretti a contrapporci a loro. Perché noi crediamo nell'individuo, nella famiglia, nell'impresa, nella competizione, nello sviluppo, nell'efficienza, nel mercato libero e nella solidarietà, figlia della giustizia e della libertà.
- 11 Se ho deciso di scendere in campo con un nuovo movimento, e se ora chiedo di scendere in campo anche a voi, a tutti voi - ora, subito, prima che sia troppo tardi - è perché sogno, a occhi bene aperti, una società libera, di donne e di uomini, dove non ci sia la paura, dove al posto dell'invidia sociale e dell'odio di classe stiano la generosità, la dedizione, la solidarietà, l'amore per il lavoro, la tolleranza e il rispetto per la vita.
- 12 Il movimento politico che vi propongo si chiama, non a caso, Forza Italia. Ciò che vogliamo farne è una libera organizzazione di elettrici e di elettori di tipo totalmente nuovo: non l'ennesimo partito o l'ennesima fazione che nascono per dividere, ma una forza che nasce invece con l'obiettivo opposto; quello di unire, per dare finalmente all'Italia una maggioranza e un governo all'altezza delle esigenze più profondamente sentite dalla gente comune.
- 13 Ciò che vogliamo offrire agli italiani è una forza politica fatta di uomini totalmente nuovi. Ciò che vogliamo offrire alla nazione è un programma di governo fatto solo di impegni concreti e comprensibili. Noi vogliamo rinnovare la società italiana, noi vogliamo dare sostegno e fiducia a chi crea occupazione e benessere, noi vogliamo accettare e vincere le grandi sfide produttive e tecnologiche dell'Europa e del mondo moderno. Noi vogliamo offrire spazio a chiunque ha voglia di fare e di costruire il proprio futuro, al Nord come al Sud vogliamo un governo e una maggioranza parlamentare che sappiano dare adeguata dignità al nucleo originario di ogni società, alla famiglia, che sappiano rispettare ogni fede e che suscitino ragionevoli

speranze per chi è più debole, per chi cerca lavoro, per chi ha bisogno di cure, per chi, dopo una vita operosa, ha diritto di vivere in serenità. Un governo e una maggioranza che portino più attenzione e rispetto all'ambiente, che sappiano opporsi con la massima determinazione alla criminalità, alla corruzione, alla droga. Che sappiano garantire ai cittadini più sicurezza, più ordine e più efficienza.

- 14 La storia d'Italia è ad una svolta. Da imprenditore, da cittadino e ora da cittadino che scende in campo, senza nessuna timidezza ma con la determinazione e la serenità che la vita mi ha insegnato, vi dico che è possibile farla finita con una politica di chiacchiere incomprensibili, di stupide baruffe e di politica senza mestiere. Vi dico che è possibile realizzare insieme un grande sogno: quello di un'Italia più giusta, più generosa verso chi ha bisogno più prospera e serena più moderna ed efficiente protagonista in Europa e nel mondo.
- 15 Vi dico che possiamo, vi dico che dobbiamo costruire insieme per noi e per i nostri figli, un nuovo miracolo italiano.”

Прилог 2: Методолошки оквир за анализу текста (Fairclough 2001: 92-93)

A. Vocabulary

1. What *experiential* values do words have?
What classification schemes are drawn upon?
Is there *rewording* or *overwording*?
What ideologically significant meaning relations (*synonymy*, *hyponymy*, *antonymy*) are there between words?
2. What *relational* values words have?
Are there euphemistic expressions?
Are there markedly formal or informal words?
3. What *expressive* values do words have?
4. What metaphors are used?

B. Grammar

5. What experiential values do grammatical features have?
What types of *process* and *participant* predominate?
Is agency unclear?
Are processes what they seem?
Are *nominalizations* used?
Are sentences active or passive?
Are sentences positive or negative?
6. What relational values do grammatical features have?
What *modes* (*declarative*, *grammatical question*, *imperative*) are used?
Are there important features of *relational modality*?
Are the pronouns *we* and *you* used, and if so, how?
7. What expressive values do grammatical features have?

- Are there important features of *expressive modality*?
8. How are (simple) sentences linked together?
What logical connectors are used?
Are complex sentences characterized by *coordination* or *subordination*?
What means are used for referring inside and outside the text?
- C. Textual structures
9. What intertextual structures are used?
Are there ways in which one participant controls the turns of others?
10. What larger-scale structures does the text have?

Библиографија

- Берлускони 1994: S. Berlusconi, *Discesa in campo*, <<http://www.repubblica.it/2004/a/sezioni/politica/festaforza/discesa/discesa.html>>. 01.03.2010.
- Ферклоу 2001: N. Fairclough, *Language and Power* (second edition), Essex: Pearson Education Limited.
- Ферароти 1977: F. Ferrarotti, *Sociologia del potere da prerogativa personale a funzione razionale collettiva*, Roma, Bari: Editori Laterza.
- Клајн 1996: И. Клајн *Италијанско-српски речник*, Београд: Нолит.
- Кликовац 2008: Д. Кликовац, *Језик и моћ*, Београд: XX век.
- Модерц 2006: С. Модерц, *Граматика италијанског језика. Морфологија са елементима синтаксе*, Београд: Luna crescens doo.
- Радовановић 2003: М. Радовановић, *Социolingвистика* (треће издање), Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Радовановић 1990: М. Радовановић, *Синтаксе и семантике*, Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Ренци 1991: L. Renzi, *Grande grammatica italiana di consultazione. Volume I. La frase. I sintagmi nominale e preposizionale*, Bologna: il Mulino.
- Скарпа 2001: F. Scarpa, *La traduzione specializzata. Lingue speciali e mediazione linguistica*. Milano: Hoepli.
- Ван Дејк 2001: T. A. van Dijk, "Critical Discourse Analysis". D. Schiffrin, D. Tannen and H. E. Hamilton *The Handbook of Discourse Analysis*, Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing, 352 - 371.

Marija S. Koprivica-Lelićanin

APPLICATION OF FAIRCLOUGH PROCEDURE FOR TEXT DESCRIPTION ON BERLUSCONI'S SPEECH DISCESA IN CAMPO

Наслеђе 16 • 2010 • 189-203

Summary

Norman Fairclough's procedure for critical discourse analysis is based upon these three stages: description of text, interpretation of the relationship between text and interaction and explanation of the relationship between interaction and social context. The procedure for description of text is organized around ten main questions (and some sub-questions) on experiential, relational and expressive values of vocabulary, grammar and text structure. Our aim was to test Fairclough's model for text description on Berlusconi's earliest public speech „Discesa in campo“. In order to divide most precisely the values with most possible objectivity, we used Venn diagram that clearly shows the sets' relationships, intersection, etc. We also added the characteristics of (italian) temporality. The complete critical discourse analysis must include detailed interpretation and explanation of italian social and hystorical circumstances.

Прихваћено за шџамџу септембра 2010.